

NOTABENE

Príspevok zo 7. ročníka medzinárodnej konferencie

L'UDIA BEZ DOMOVA 2015

„Práca – cesta z bezdomovectva?“

26. - 27. 5. 2015

Hotel Junior Jasná, Demänová

Konferenciu realizovalo OZ Proti prúdu, vydavateľ Nota bene, v rámci Programu Aktívne občianstvo a inklúzia podporený Nórskom, Islandom a Lichtenštajnskom, ktorý spravuje Nadácia Ekopolis, Nadácia pre deti Slovenska a SOCIA – nadácia na podporu sociálnych zmien

Činnosť Komisie na posudzovanie podmienok v spotrebiteľských zmluvách a nekalých obchodných praktík predávajúcich

JUDr. Ing. Soňa Beráková

Komisia na posudzovanie podmienok
v spotrebiteľských zmluvách a nekalých
obchodných praktík predávajúcich

Ministerstvo spravodlivosti SR

Jasná, 27. 5. 2015

Východiskové podmienky – premietnuté do slovenskej reality

- spotrebitelia prichádzali o obydlia, problémy so zneužívaním inštitútu zabezpečovacieho prevodu práv (prepadná klauzula – ponechanie si nehnuteľnosti bez vyrovnania),
- v spotrebiteľských zmluvách boli neprimerané úroky (vyše 90% p. a.), vykonávali sa exekúcie, dražby,
- boli zahájené trestné stíhanie proti spotrebiteľom (úverový „podvod“),
- potreba vzniku subjektu, ktorý by poskytoval poškodeným spotrebiteľom pomoc,
- vzhľadom na početné podnety od občanov a neúnosnú situáciu na trhu bola zriadená Komisia, ktorá pracuje pri MS SR – úlohou Komisie je identifikovať neprijateľnosti v spotrebiteľských zmluvách a v prípade potreby poskytnúť pomoc.

Vznik Komisie

- vyhláška MS SR č. 406/2008 Z. z. o zložení, rozhodovaní, organizácii práce a postupe komisie na posudzovanie podmienok v spotrebiteľských zmluvách (spnomocňovacie ustanovenie – § 26a ods. 3 zákona č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa)
- vyhláška č. 406/2008 Z. z. novelizovaná vyhláškou č. 234/2010 Z. z.
 - zmena názvu - aj nekalé obchodné praktiky
 - rozšírenie počtu členov Komisie
 - doplnenie a precizovanie (aj bezplatná právna pomoc)
 - účinnosť od 1. júna 2010

Činnosť Komisie

- Kto sú členovia, ako funguje Komisia?
 - 5 členov: 2 MS SR (1 predseda), 2 MH SR, 1 SOI (ak Komisia posudzuje všeobecné zmluvné podmienky v zmluvách z oblasti finančných služieb, sú ďalšími členmi Komisie 2 zamestnanci MF SR)
 - fungovanie Komisie:
 - podnet občana - vyjadrenie dodávateľa
 - stanovenie termínu prejednávania - prípadný podnet združeniam na ochranu spotrebiteľa alebo iným orgánom
 - pomoc in concreto, prípadne odkaz na advokáta/CPP

Činnosť Komisie

- Koľko vecí a ako sa vybavuje?

- vzostupná tendencia podaní (v r. 2009 – 267 podaní, nápad v r. 2014 bol 764 sťažností – osвета – p. štátna tajomníčka, médiá)
- Možnosti vybavenia:
 - písomná odpoveď s poučením, ako postupovať,
 - osobná/telefonická konzultácia,
 - v prípade zložitej alebo rozsiahlej veci – sprostredkovanie právnej pomoci prostredníctvom CPP alebo advokáta,
 - v prípade veľkej početnosti zásahu do práv spotrebiteľov – prerokovanie vecí + podnet združeniam.

- Spolupráca

- so súdmi (judikatúra, prednášky), s MH SR (spoločná tvorba legislatívy – šmejdi), so SOI, s CPP, so združeniami na ochranu spotrebiteľov, s advokátmi.

Prepojenie teórie a praxe (legislatívne zmeny)

Z aplikačnej praxe Komisia veľa krát vysledovala problémové oblasti, ktoré identifikovala a pretavila do novej právnej úpravy:

- **Zákaz zabezpečovacieho prevodu práva - účinnosť od 1. 11. 2008** (§ 53 ods. 7 OZ: *„Zabezpečenie splnenia záväzku zo spotrebiteľskej zmluvy prostredníctvom zabezpečovacieho prevodu práva k nehnuteľnosti je pri spotrebiteľskej zmluve neprípustné.“*
- **Strata výhody splátok - účinnosť od 1. 11. 2008** (§ 53 ods. 8 OZ: *„Ak ide o plnenie zo spotrebiteľskej zmluvy, ktoré sa má vykonať v splátkach, môže dodávateľ použiť právo podľa § 565 najskôr po uplynutí troch mesiacov od omeškania so zaplatením splátky a keď súčasne upozornil spotrebiteľa v lehote nie kratšej ako 15 dní na uplatnenie tohto práva.“*
- **§ 153 ods. 3 OSP - účinnosť od 15. 10. 2008** (Súd môže v rozsudku, ktorý sa týka sporu zo spotrebiteľskej zmluvy, aj bez návrhu vysloviť, že určitá podmienka používaná v spotrebiteľských zmluvách dodávateľom je neprijateľná.)

Legislatívne zmeny

- **172 ods. 9 OSP - účinnosť od 15. 10. 2008** „Súd nesmie vydať platobný rozkaz, ak zmluva obsahuje čo i len jednu neprijateľnú zmluvnú podmienku.“
- **Od r. 2009 - oslobodenie spotrebiteľov od súdnych poplatkov** (§ 4 ods. 2 písm. za) zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch) - oslobodenie platí vo všetkých prípadoch, kedy sa spotrebiteľ domáha ochrany svojich práv, napr. ak sa domáha vydania bezdôvodného obohatenia, neplatnosti zmluvy, zrušenia rozhodcovského rozsudku, v exekúcii (napr. námietky proti exekúcii) a platí súčasne aj pri všetkých opravných prostriedkoch (odvolanie, dovolanie)
- **§ 53a ods. 1 OZ - účinnosť od 1. 3. 2010** („Ak súd určil niektorú zmluvnú podmienku v spotrebiteľskej zmluve, ktorá sa uzatvára vo viacerých prípadoch, a je obvyklé, že spotrebiteľ obsah zmluvy podstatným spôsobom neovplyvňuje alebo vo VOP za neplatnú z dôvodu neprijateľnosti takejto podmienky, alebo nepriznal plnenie dodávateľovi z dôvodu takejto podmienky, dodávateľ je povinný zdržať sa používania takejto podmienky alebo podmienky s rovnakým významom v zmluvách so všetkými spotrebiteľmi. - nejde o res iudicata – dodávateľ má možnosť podať opravný prostriedok, ale mal by upustiť od používania nekalej zmluvnej podmienky – vyriechnutej a zakázanej súdom

Protiúžerné opatrenia účinné od 1.6.2014 zákony č. 106/2014 Z. z. a 102/2014 Z. z.

Zákon č. 106/2014:

Občiansky zákonník:

- **bol zavedený pojem úžera:** „Neplatná je zmluva, pri ktorej uzavieraní niekto zneužije tieseň, neskúsenosť, rozumovú vyspelosť, rozrušenie, dôverčivosť alebo ľahkomyselnosť druhej strany a dá sebe alebo inému sľúbiť alebo poskytnúť plnenie, ktorého majetková hodnota je vzhľadom na vzájomné plnenie v hrubom nepomere.“ (§ 39a) – medzník v občianskom hmotnom práve
- **§ 53 ods. 6 – stanovený strop odplaty:** *odplata nesmie prevyšovať najvyššiu prípustnú odplatu, ktorú možno od spotrebiteľa pri poskytnutí peňažných prostriedkov požadovať - najvyššiu prípustnú výšku odplaty ustanovuje vykonávací predpis (podľa nariadenia vlády č. 87/1995 Z. z. – **dvojnásobok priemernej RPMN**, ide o cca 30% p. a. pri najdrahších úveroch - hodnoty sa menia kvartálne – na stránke MF SR)*

Protiúžerné opatrenia

Zákon č. 106/2014:

Exekučný poriadok:

- **§ 61b ods. 3:** *Ak ide o splnenie povinnosti zaplatiť peňažnú pohľadávku a oprávnený podá návrh na vykonanie exekúcie viac ako tri roky od nadobudnutia vykonateľnosti exekučného titulu, nemožno vykonať exekúciu na vymoženie príslušenstva pohľadávky priznanej exekučným titulom – opatrenie proti „naťahovaniu“ vymáhania a s tým spojeným navyšovaním príslušenstva pohľadávky (tzv. cenný papier veriteľa – uplatňovaný tesne pred uplynutím premlčania)*
- **§ 63 ods. 2:** *Ak ide o vykonanie exekúcie na vymoženie peňažnej pohľadávky, ktorá bez príslušenstva ku dňu doručenia návrhu na vykonanie exekúcie **neprevyšuje 2 000 €** („drobné exekúcie“), nemožno exekúciu vykonať predajom nehnuteľnosti, v ktorej má povinný hlásený trvalý pobyt alebo prechodný pobyt. – opatrenie proti vytváraniu bezdomovcov pre drobné pohľadávky*
- **§ 63 ods. 3:** *Exekúciu predajom nehnuteľnosti, v ktorej má povinný prihlásený trvalý pobyt alebo prechodný pobyt **možno vykonať výnimočne na základe schválenia súdu**, ak sú voči povinnému vedené viaceré exekúcie, v ktorých sa vymáhajú pohľadávky prevyšujúce v súhrne 2 000 € a exekútor preukáže, že peňažná pohľadávka nemôže byť vymožená iným spôsobom.*

Protiúžerné opatrenia

Zákon č. 106/2014:

Exekučný poriadok:

- **§ 64:** „*Spôsob vykonania exekúcie určí exekútor tak, aby bol primeraný vymáhanej povinnosti a aby hodnota zabezpečeného majetku povinného zodpovedala hodnote vymáhanej povinnosti.*“ – zavádza sa generálna zásada – spôsob vykonania exekúcie – exekútor viazaný **zásadou primeranosti** (mal by voliť spôsoby vykonania exekúcie, ktoré nielen zabezpečia uspokojenie pohľadávky veriteľa, ale budú predstavovať minimálny zásah do práv povinného – ak má likvidné zdroje, nesiahajú na hnutelné a nehnuteľné veci)
- **§ 65:** „*V prípade zjavného nepomeru vymáhanej povinnosti a hodnoty zabezpečeného majetku povinného je exekútor, po preukázaní dostatočného zabezpečenia vymáhanej povinnosti majetkom zo strany povinného a na jeho žiadosť, povinný odblokovať zabezpečený majetok v prevyšujúcej časti.*“ – uvedená úprava vyplynula zo zlých skúseností povinných, kedy títo nevedia dosiahnuť odblokovanie napr. niekoľkých účtov v banke, hoci na zabezpečenie pohľadávky by postačoval napr. len jeden účet a pod.

Protiúžerné opatrenia

Zákon č. 106/2014:

Exekučný poriadok:

- **§ 200 ods. 2:** obmedzenie výšky trov exekúcie v prípade drobných exekúcií („(2) Ak ide o drobné exekúcie, trovy exekúcie nesmú presiahnuť
 - a) **šest'násobok** výšky pohľadávky bez príslušenstva, ak ide o pohľadávku neprevyšujúcu **50 €**,
 - b) **päťnásobok** výšky pohľadávky bez príslušenstva, ak ide o pohľadávku neprevyšujúcu **166 €**,
 - c) **dvojnásobok** výšky pohľadávky bez príslušenstva, ak ide o pohľadávku neprevyšujúcu **500 €** a
 - d) **výšku pohľadávky** bez príslušenstva, ak ide o pohľadávku **prevyšujúcu 500 €** .
- **§ 200 ods. 4:** „Do doručenia upovedomenia o začatí exekúcie má oprávnený nárok na náhradu trov právneho zastúpenia v exekučnom konaní najviac vo výške odmeny za dva úkony právnej služby podľa osobitného predpisu a ak ide o drobné exekúcie, má oprávnený nárok na náhradu trov právneho zastúpenia v exekučnom konaní najviac vo výške ich jednej polovice.“

Protiúžerné opatrenia

Zákon č. 106/2014:

Dražby – zákon č. 527/2002 Z. z. o dobrovoľných dražbách

- **§ 3 ods. 6:** *„Dražiť nemožno nehnuteľné veci, ak hodnota pohľadávky bez jej príslušenstva zabezpečenej záložným právom ku dňu oznámenia o začatí výkonu záložného práva neprevyšuje 2 000 €.“*

- **§ 12 ods. 5 a 6:**

„(5) Vlastník predmetu dražby je oprávnený do desiatich pracovných dní od doručenia znaleckého posudku vzniesť u dražobníka námietky proti ohodnoteniu predmetu dražby a prípadne žiadať vyhotoviť znalecký posudok iným znalcom.

(6) Na účely ohodnotenia predmetu dražby sa použije znalecký posudok podľa odsekov 1, 3 alebo 5, ktorým bola určená vyššia všeobecná hodnota predmetu dražby.“

- **§ 16 ods. 6:** *„a ak ide v poradí o prvú dražbu, najnižšie podanie nemôže byť nižšie ako 90 % hodnoty predmetu dražby, ktorým je byt alebo dom, v ktorom má dlžník hlásený trvalý pobyt určenej znaleckým posudkom.“*
- **§ 19 ods. 1:** *„ak ide o predbežné opatrenie súdu, postačí, ak je dražobníkovi preukázané, že toto bolo súdom nariadené,“* – PO je vykonateľné dňom vydania, nie je potreba doručovať

Protiúžerné opatrenia

Zákon č. 102/2014 o ochrane spotrebiteľa pri predaji tovaru alebo poskytovaní služieb - zmluvy na diaľku alebo mimo prevádzkových priestorov:

Čl. I. – implementácia Smernice 2011/83/EÚ o právach spotrebiteľov

(právo na odstúpenie od zmluvy do 14 dní – formulár, predajná akcia – tzv. šmejdi – prelomová úprava – zmluva nevznikne, ak nie sú splnené podmienky!, atď.)

Čl. II. – Občiansky zákonník

- **rozšírený katalóg NZP - písm. s):** *požadujú, aby spotrebiteľ poskytol zabezpečenie splnenia svojho záväzku v hodnote neprimerane vyššej, ako je výška jeho záväzku vyplývajúca zo spotrebiteľskej zmluvy v čase uzavretia dohody o zabezpečení splnenia záväzku spotrebiteľa.*
- **úplný zákaz ZPP v spotrebiteľských zmluvách:** *V § 53 ods. 7 sa vypúšťajú slová „k nehnuteľnosti“.*

Protiúžerné opatrenia

Zákon č. 102/2014 o ochrane spotrebiteľa pri predaji tovaru alebo poskytovaní služieb - zmluvy na diaľku alebo mimo prevádzkových priestorov:

Čl. VIII. – z .č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa

- **§ 5a:** **Neprípustné je zabezpečenie uspokojenia pohľadávky alebo splnenie záväzku zo spotrebiteľskej zmluvy**
 - a) **dohodou o zrážkach zo mzdy** a z iných príjmov v prospech predávajúceho alebo inej osoby, ibaže táto dohoda bola uzavretá vo forme osobitnej listiny, spotrebiteľ bol poučený o dôsledkoch jej uzavretia a mal možnosť ju odmietnuť, alebo
 - b) **zmenkou alebo šekom.**
- **§ 5b:** Orgán rozhodujúci o nárokoch zo spotrebiteľskej zmluvy prihliada aj bez návrhu na nemožnosť uplatnenia práva, na oslabenie nároku predávajúceho voči spotrebiteľovi, vrátane jeho premlčania alebo na inú zákonnú prekážku alebo zákonný dôvod, ktoré bránia uplatniť alebo priznať plnenie predávajúceho voči spotrebiteľovi, aj keď by inak bolo potrebné, aby sa spotrebiteľ týchto skutočností dovoľával.“.

– **námietka premlčania ex offo!**
- **§ 9a:** (3) Predávajúci ani osoba, ktorá v mene veriteľa alebo vo vlastnom mene **vymáha pohľadávky** vyplývajúce zo spotrebiteľskej zmluvy, **nesmie spotrebiteľa** v súvislosti s uplatňovaním alebo vymáhaním pohľadávok osobne **navštevovať v jeho domácnosti alebo na pracovisku**. Na tento účel je rovnako zakázané akýmkoľvek spôsobom **kontaktovať alebo obťažovať spotrebiteľa počas sviatkov, dní pracovného pokoja alebo počas pracovných dní v čase po osemnástej hodine.**“

Dražby

Zákon č. 527/2002 Z. z. o dobrovoľných dražbách

- od prijatia zákona bolo realizovaných vyše 17.000 dražieb (údaj zo štatistiky Notárskej komory – register);
- nie je zistené, aký podiel majú banky a aký nebankovky – z aplikačnej praxe Komisie možno konštatovať že väčšina podnetov na vykonanie dražby bola od bánk;
- ide o právnu úpravu, ktorá môže byť protiústavná a neeurokonformná – zásah do práva na obydlie bez ingerencie súdnej moci!

Slovenské reálie

(čerpané z príspevku prezentovaného na konferencii „Ako podporovať rodinu v 21. storočí“ uskutočnenej v NR SR: *PRÍČINY ZADLŽOVANIA SPOTREBITEĽOV A JEHO NÁSLEDKY PRE RODINU A SPOLOČNOSŤ (ÚŽERA A INÉ NEGATÍVNE SOCIÁLNE JAVY)* BRATISLAVA, 13. máj 2015, MILAN BUDJAČ)

I. Slovenské reálie v skratke (realita života)

- viac ako 1 200 000 ľudí žije na hranici chudoby (EUROSTAT),
- z toho až 310 000 pod priemernou hranicou chudoby a z nich tvoria
 - 192.000 starobní dôchodcovia,
 - 76.000 invalidní dôchodcovia a
 - takmer 42-tisíc mladé rodiny s deťmi, či ženy na materskej dovolenke.
- 60 % domácností nie je schopných mesačne dosiahnuť pozitívne saldo príjmov a výdavkov = úspory 0 eur mesačne.

II. Tlak na zmenu stereotypov a sociálneho statusu rodiny

- konzumizmus,
- devalvácia hodnôt a vzťahov,
- snaha kapitálu vnútiť stereotypy života – predovšetkým života na dlh – ako bežného vzoru,
- spoločenské odcudzovanie sa, individualizmus a záujmovo motivované konflikty,
- tlak na zmenu stereotypov a sociálneho statusu rodiny.

Slovenské reálie

- predátorské správanie pri poskytovaní tovarov a služieb,
- agresívna reklama a marketing – podsúvanie neadekvátneho štandardu života pod heslom „všetko vyriešia peniaze“, „stačí Vám len občiansky preukaz/poslať sms“, „splátkový festival“, zasielanie úverových kariet priamo do domácností, poskytovanie revolvingu (opakujúceho sa úveru) spolu s bežným úverom, prevod nehnuteľností dôchodcov oproti dôchodku a pod.
- objektívne problémy – (ne)zamestnanosť, cena práce, rastúce životné náklady – enormné marže – nekontrolovanie cenotvorby,
- subjektívne problémy – vzdelanie, vek, tieseň, zdravotný stav, samota, právne povedomie = sociálny štatút ... spoľahnutie sa na štát – **nižšia obozretnosť**.

Fenomén zadlžovania

- Rezonuje v ostatných rokoch – príklad - posledný kvartál kalendárneho roka (obdobie Vianoc) – každoročne zadlženie viac ako 100 mil. eur
- Príčiny
 - Primárne:
 - sociálne postavenie rodín – osobná dispozícia ako predpoklad zamestnania,
 - príjmové pomery nepostačujúce na pokrytie životných nákladov – dôchodcovia,
 - mimoriadne (vyvolané) výdavky – potreba pôžičiek, úverov.
 - Sekundárne (vyvolané):
 - vyvolané zadlženie – predraženými úvermi (úžera), reťazením úverov, nečakanými výdavkami,
 - tieseň,
 - neskúsenosť, rozumovú vyspelosť, rozrušenie,
 - dôverčivosť, ľahkomyselnosť,
 - finančná závislosť alebo neschopnosť plniť záväzky.

Fenomén zadlžovania

Následky pre rodinu

- Nemožnosť zbaviť sa množstva dlhov (rodina – viac ako 10 úverov);
- Postihovanie príjmov a majetku členov rodiny – môžu prerásť do dražieb a exekúcií obydlí;
- Nekonečné exekúcie – vymáhanie desiatok pohľadávok voči jednému povinnému – exekúcie trvajúce až do dôchodkového veku členov rodiny;
- Stíhanie úverových podvodov (nebankové spoločnosti) - pri právoplatnom odsúdení nemožnosť zamestnania;
- Psychické problémy členov rodiny, nezhody v rodine, strata zamestnania, odcudzenie, preúverovanie aj zo strany iných členov rodiny:
 - majetkové problémy vedú k rozpadu rodín, v niektorých prípadoch až k nezvládnutiu situácie a k samovraždám (niekoľko stoviek ročne v SR) – tým sa však príbeh nekončí, dlhy sa uplatňujú v dedičskom konaní,
 - často krát dochádza k strate obydlia a bezvýhodiskovej situácii, kedy bezdomovec nevie, ako ďalej, nepozná svoje práva, nevie ich uplatniť na súde, nedisponuje potrebnými dokladmi na podanie žaloby, atď. – začarovaný kruh.

Fenomén zadlžovania

Následky pre spoločnosť

- Deštruovanie rodinnej štruktúry spoločnosti – rozpad manželstiev;
- Preskupenie majetkových pomerov na úkor slabších a nespôsobilých chrániť svoje práva (rozmach nebankových spoločností a regionálnych skupín s kriminálnou minulosťou – bytová mafia a pod.);
- Nápad na sociálnu sieť štátu – bezdomovectvo, dávky v hmotnej núdzi, dávky v nezamestnanosti a pod.;
- Migrácia za prácou a sebarealizácia v zahraničí – „*hrubá čiara*“;
- Divergencia spoločnosti – bohatí – chudobní – majetní – nemajetní – kontraproduktívny stav - snaha rozvíjať ľudské práva a v spoločnosti popritom však narastá počet ľudí, ktorí nemajú zabezpečené ani základné ľudské potreby.

Aspekty právnej ochrany spotrebiteľa – rizikový sektor FINANČNÉ SLUŽBY

- I. Výčitky prílišnej ochrany práv spotrebiteľa – ? Sú skutočne dôvodné ... v kontexte vývoja spoločenských podmienok a vymožitelnosti práva SPOTREBITEĽA?
- II. Právna úprava (do r. 2014)
 - voľnosť použitia zmluvných inštitútov a nejasnosť vzťahu a použitia Občianskeho a Obchodného zákonníka v záväzkových vzťahoch;
 - neexistencia inštitútu úžery v civilnom práve;
 - absencia právnej úpravy odplaty pri požičiavaní peňažných prostriedkov spotrebiteľom;
 - nedostatočná limitácia a záruky mimosúdneho výkonu práva (zrážky zo mzdy, záložné právo);
 - nedostatočná úprava licencovania a dohľadu nad poskytovateľmi tovarov a služieb spotrebiteľom;
 - Nedostatočná úprava primeranosti v exekúciách.

Aktuálny stav - úžera, nekalé zmluvné podmienky a nekalé obchodné praktiky

- **Správa o pôsobení úžerníckych nebankových spoločností a enormnom náraste exekučných konaní (PT 1022)**
 - enormný nárast rôznych nekalých a agresívnych obchodných praktík zo strany najmä nebankových spoločností, používajúcich početné množstvo neprijateľných zmluvných podmienok;
 - enormný nárast exekučných konaní, v ktorých boli mnohokrát vymáhané plnenia, majúce základ v neprijateľných zmluvných podmienkach;
 - rozšírenosť úžery a úžerných praktík sa spája s praktikami neúmerného navyšovania požadovanej odplaty pri úveroch a pôžičkách poskytovaných spotrebiteľom;
 - na trhu je niekoľko stotisíc zmlúv spoločností, na základe ktorých celková odplata za rok dosahuje až 98% - za niektoré z týchto zmlúv boli spotrebiteľia právoplatne odsúdení trestným súdom;
 - dlhodobo prekvitá snaha zahmlievať skutočnú odplatu a túto skrývať do rôznych poplatkov;

Aktuálny stav - úžera, nekalé zmluvné podmienky a nekalé obchodné praktiky

- v roku 2013 bolo na súdoch ako neskončených vedených viac ako 2,880.000 exekúcií
- počet novozačatých exekučných konaní v medziročnom priemere predstavuje viac ako 550.000 konaní;
- len v prípade dôchodcov je voči tejto kategórii obyvateľov z podnetu nebankových subjektov vedených takmer 28.000 exekúcií, v rámci ktorých sú dôchodcom vykonávané zrážky z dôchodkových dávok;
- pokiaľ ide o počet exekúcií vedených proti spotrebiteľom tento sa pohybuje v stovkách tisícov exekúcií.

Dôvody pretrvávania úžery: tieseň, zlá sociálna a finančná situácia a odkázanosť na nebankový sektor

Vymožitelnosť práv spotrebiteľa ako dlžníka - aktuálne nedostatky

- **Účinnosť civilnoprávnej úpravy je v podmienkach SR otázkou aktivity spotrebiteľa, prípadne združení na ochranu práv spotrebiteľa, ktoré majú nulovú podporu a sú negované.**
 - Spotrebiteľ nespôsobilý ochrany svojich práv – vždy však spôsobilý pôžičky/úveru/kreditnej karty – osobitne sa to prejavuje pri sofistikovaných finančných produktoch – nekonečné úvery;
 - Najnižšia finančná podpora združení v regióne;
 - Negovanie statusu vedľajšieho účastníka – v rozpore s ústavnou zásadou rovnosti a zásadou efektivity únijného práva.
- **Civilnoprávne normy nepôsobia z tohto dôvodu dostatočne účinne a odstrašujúco**
 - pristupuje vedomé nerešpektovanie pravidiel veriteľmi – sústavné používanie neprijateľných zmluvných podmienok;
 - vedomé vymáhanie a inkasovanie neprijateľných plnení + agresivita;
 - spoliehanie sa na nečinnosť spotrebiteľa a plošnú neúčinnosť právnej úpravy;
 - Téza - dobrý klient = platiaci klient, čo však potom ak dôjde k delikvencii?

Vymožitelnosť práv spotrebiteľa ako dlžníka - aktuálne nedostatky

- **Súdy a iné štátne orgány sú zaplavované podaniami v takmer rovnakých veciach**
 - Dodávatelia skúšajú, či predovšetkým súdy predsa len nepriznajú nemorálne plnenie – príklad desiatky tisíc premlčaných nárokov, desiatky tisíc exekúcií na podklade nulitných rozhodcovských rozsudkov, desiatky tisíc žalôb o náhradu škody proti štátu, premlčané pohľadávky.
 - ? Nejde o zneužívanie práva na súdnu ochranu ?
- **Administratívnoprávna zodpovednosť a jej vyvodzovanie má vážne nedostatky**
 - efektivita dohľadu a dozoru je otázna a platenie pokút sa dodávateľom pri nedostatočnej aktivite a obrane spotrebiteľa vyplatí (zisk je totiž prevyšujúci).
- **Civilné právo nie je všemocné**
 - osobitný problém ak nie sú efektívne vynucované povinnosti orgánmi dohľadu a subjekty právo nerešpektujú, práve naopak pokúšajú sa pravidlá obísť, zvrátiť lobingom za vytvárania dojmu porušovania práv veriteľa a
 - spotrebiteľ sa nevie brániť – nemá na to vedomosti, schopnosti, prostriedky.

Vymožitelnosť práv spotrebiteľa ako dlžníka

Možné riešenia:

- Potreba súčasného a efektívneho uplatňovania verejnoprávnych a súkromnoprávnych prostriedkov ochrany práv spotrebiteľa pri ustálenej právnej úprave - reakcia na zneužívajúce praktiky na trhu finančných služieb – štát musí zasiahnuť dohľadovými a kontrolnými orgánmi, orgánmi činnými v trestnom konaní + adekvátna súdna ochrana.
- Podpora vzdelávania spotrebiteľov a podpora združení na ochranu spotrebiteľa – preventívne aktivity – chýba však podpora, postupné zvyšovanie finančnej gramotnosti a právneho povedomia občanov – prednášky v regiónoch, sociálne a finančné poradenstvo.
- Sprísnenie a zvýšenie účinnosti dohľadu dodávateľov tovarov a služieb.

Vymožiteľnosť práv spotrebiteľa ako dlžníka

Možné riešenia:

- Ustálenie judikatúry súdov v otázkach úžery, neprijateľných zmluvných podmienok, exekúcií a dobrovoľných dražieb.
- **Potreba ucelenej stratégie podpory rodiny a *UCELENEJ STRATÉGIE BOJA PROTI SOCIÁLNEJ EXKLÚZII* so zreteľom na regionálny aspekt, spoluprácu so samosprávou a so zameraním na rizikové skupiny (v ČR prijatá v roku 2011) !**
- Prevencia je vždy výhodnejšia a lacnejšia ako právne následky = spoločnosť by nemala podceňovať a zanedbať riešenie problémov a vývoj v segmente niektorých ohrozených skupín – veľký časovaný sociálny problém.

KLÚČOVÁ OTÁZKA - FENOMÉN BEZDOMOVECTVA A ČO S NÍM ?

Čo hrozí bezdomovcovi z právneho hľadiska?

- V prípade, že je dlžníkom – nič. Nemá majetok, nemá obydlie, nemá zamestnanie. Nie je možné voči nemu viesť úspešne exekúciu. Nie je možné mu nič vydražiť (ad absurdum „*kde nič nie je, ani smrť neberie*“).
- Jediné, čo mu hrozí je, že sa nebude môcť znova etablovať do normálneho produktívneho života (hrozba exekúcií, zrážok zo mzdy pri získaní zamestnania, atď.).
- Potreba zásahu – pomoci zvonku.

Ako pomôcť bezdomovcom?

- Poskytnúť im pomoc: nielen akútnu (dočasné ubytovanie, zabezpečenie hygieny), ale aj pomoc smerujúcu k etablovaniu sa v spoločnosti – pomoc pri získaní práce (*„dať im udicu, nie ryby“*).
- Pomôcť im po právnej stránke – ak napr. prišli o obydlie kvôli úžernému úveru, je možné žalovať o určenie vlastníckeho práva (vlastnícke právo je nepremiľateľné + *„nemo plus iuris“*)

Kam sa možno obrátiť v prípade potreby pomôcť?

- **Centrum právnej pomoci** (tzv. bezplatná právna pomoc - ak máte príjem nižší ako 1,4 násobok životného minima - 277 €, resp. 316 € - participácia) - možnosť konzultácie, možnosť získať advokáta, alebo zastupovanie centrom;
- **SOI** (nekalé obchodné praktiky) - kontrola RPMN, kontrola veľkosti písma, kontrola rešpektovania povinností (napr. povinnosť vrátiť peniaze spotrebiteľovi pri úspešnej reklamacii);
- **súdy** (rozhodovanie o platnosti zmluvy, o určení vlastníckeho práva, atď.);
- **Komisia** (posúdenie spotrebiteľskej zmluvy, prípadný podnet združeniam na ochranu spotrebiteľa, alebo iným orgánom);
- **MH SR** - reklamačné konanie, bezpečnosť výrobkov;
- **MF SR, NBS** - spotrebiteľské úvery (banky aj nebankovky).

Z Á V E R

Vážené dámy, vážení páni,

d'akujem Vám za pozornosť!

sona.berakova@justice.sk